ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΙΔΟΣ	ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕ:	ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ ΜΕ:	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΩΣ:
ΕΙΔΙΚΕΣ	*ὅτι* (αντικειμενική κρίση) *ὡς* (υποκειμενική κρίση)	Οριστική Δυνητική οριστική Δυνητική ευκτική Ευκτική του πλάγιου λόγου	1. Αντικείμενα σε ρήματα: λεκτικά, γνωστικά, δεικτικά, αισθητικά 2. Υποκείμενα σε απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις ανάλογης σημασίας 3. Επεξηγήσεις σε δεικτική αντωνυμία ή σε άλλον όρο
ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ	*μή, ὅπως μή* (φόβος μήπως γίνει κάτι ανεπιθύμητο) *μή οὐ* (φόβος μήπως δε γίνει κάτι επιθυμητό)	Υποτακτική Ευκτική του πλάγιου λόγου	1. Αντικείμενα σε ρήματα: φόβου, υποψίας, δισταγμού, ανησυχίας 2. Υποκείμενα σε απρόσωπες εκφράσεις ανάλογης σημασίας 3. Επεξηγήσεις σε δεικτική αντωνυμία ή σε άλλον όρο
ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ	**ΟΛΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ** **Μονομελείς**: *εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν* **Διμελείς**: *εἰ - ἤ πότερον(-α) - ἤ* *εἴτε - εἴτε* **ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ** Ερωτηματικές αντωνυμίες ή ερωτηματικά επιρρήματα	Οριστική Δυνητική οριστική Δυνητική ευκτική Απορηματική υποτακτική Ευκτική του πλάγιου λόγου	1. Αντικείμενα σε ρήματα: ερωτηματικά, γνωστικά, λεκτικά, δεικτικά, σκέψης, φροντίδας, απόπειρας, προσοχής 2. Υποκείμενα σε απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις ανάλογης σημασίας 3. Επεξηγήσεις σε δεικτική αντωνυμία ή σε άλλον όρο

	Αναφορικές αντωνυμίες ή αναφορικά επιρρήματα		

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΙΔΟΣ		ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕ:	ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ ΜΕ:	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΩΣ:
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ		*ότι* *ώς* *διότι* *έπεί* *έπειδή*	• Εγκλίσεις προτάσεων κρίσης • Ευκτική του πλάγιου λόγου	• Επιρρ. προσδ. αιτίας κυρίως σε ρήματα ψυχικού πάθους • Επεξηγήσεις σε εμπρόθ. προσδ. αιτίας
		εί (υποθετική αιτιολογία)		Υποκείμενα σε απρόσωπες εκφράσεις ψυχικού πάθους
ΤΕΛΙΚΕΣ		*ἵνα (μή)* *ὅπως (μή)* *ὡς (μή)*	• Υποτακτική (με ή χωρίς το *ἄν*) • Οριστική ιστορικού χρόνου • Ευκτική του πλάγιου λόγου	• Επιρρ. προσδ. σκοπού κυρίως σε ρήματα κίνησης ή σκόπιμης ενέργειας • Επεξηγήσεις σε εμπρόθ. προσδ. σκοπού
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ		*ὥστε* *ὡς*	• Εγκλίσεις προτάσεων κρίσης	Επιρρ. προσδ. αποτελέσματος

			• Ευκτική του πλάγιου λόγου	(πραγματικού)
		ὥστε *ὡς*	Απαρέμφατο	Επιρρ. προσδ. αποτελέσματος ενδεχόμενου ή επιδιωκόμενου
		ἐφ' ᾧ *ἐφ' ᾧτε*	• Απαρέμφατο • Οριστική μέλλοντα	• Επιρρ. προσδ. όρου – συμφωνίας • Επεξηγήσεις σε εμπρόθ. προσδ. όρου – συμφωνίας
ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ		*εἰ*	• Οριστική • Ευκτική	Επιρρ. προσδ. προϋπόθεσης
		ἐάν, ἄν, ἤν	Υποτακτική	
ΕΝΑΝΤΙΩ-ΜΑΤΙΚΕΣ		*εἰ καὶ*	Οριστική ή ευκτική	Επιρρ. προσδ. εναντίωσης
		ἐὰν/ἂν/ἤν καὶ	Υποτακτική	
ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ		όταν εξαρτώνται από καταφατική πρόταση	Οριστική ή ευκτική	Επιρρ. προσδ. παραχώρησης
		καὶ εἰ, κεἰ		
		καὶ ἄν, κἄν, καὶ ἤν, καὶ ἐάν	Υποτακτική	
		όταν εξαρτώνται από αρνητική πρόταση	Οριστική ή ευκτική	
		οὐδ' εἰ, μηδ' εἰ		
		οὐδ' ἐὰν/ἂν/ἤν, μηδ' ἐὰν/ἂν/ἤν	Υποτακτική	

<table>
<tr><td rowspan="4">ΧΡΟΝΙΚΕΣ</td><td></td><td>• Χρονικούς συνδέσμους ή χρονικές εκφράσεις
• Χρονικά επιρρήματα
• Εμπρόθετες αναφορικές εκφράσεις</td><td>Οριστική</td><td rowspan="4">Επιρρ. προσδ. χρόνου</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Χρονικές υποθετικές</td><td>Χρονικούς συνδέσμους</td><td>Ευκτική</td></tr>
<tr><td>Χρονικοϋποθετικούς συνδέσμους</td><td>Υποτακτική</td></tr>
<tr><td></td><td rowspan="2">πρὶν</td><td>Έγκλιση ύστερα από αρνητική πρόταση· δηλώνουν το προτερόχρονο.</td></tr>
<tr><td></td><td>Απαρέμφατο ύστερα από καταφατική πρόταση· δηλώνουν το υστερόχρονο.</td></tr>
</table>

ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναφορικές ονομάζονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που *αναφέρονται* σε όρο άλλης πρότασης, ο οποίος είτε υπάρχει είτε εννοείται. Όταν βρίσκονται σε στενή λογική σχέση με τον όρο που

προσδιορίζουν, λειτουργούν ως **αναγκαίοι προσδιορισμοί** και κανονικά δε χωρίζονται με κόμμα. Αντίθετα, όταν περιλαμβάνουν πρόσθετες πληροφορίες που μπορεί να παραλειφθούν, ονομάζονται **προσθετικές** και χωρίζονται με κόμμα:
*Γιγνώσκουσιν ἅπανθ' **ἃ** Φίλιππος **παρασκευάζεται**.* [αναγκαίος προσδιορισμός]
*Δερκυλίδας, **ὅσπερ πολέμιος ἦν αὐτῷ**, ἐν Ἀβύδῳ ἔτυχεν ὤν.* [προσθετική]
Ν.Ε.: • *Αυτό είναι το βιβλίο **που αγόρασα**.* • *Έπαιζαν κοντά στο παράθυρο, **το οποίο έβλεπε στον κήπο**.*

Οι δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις **εισάγονται**, όπως και στη Ν.Ε.:

1. **α)** Με **αναφορικές αντωνυμίες**:

ὅς (ο οποίος, που)	***ὁποῖος*** (όποιας λογής)
ὅστις (όποιος, ο οποίος)	***ὁπότερος*** (όποιος από τους δύο)
ὅσπερ (ο οποίος ακριβώς)	***ἡλίκος / ὁπηλίκος*** (όσο μεγάλος)
ὅσος / ὁπόσος (όσος)	***ὁποδαπὸς*** (από τον τόπο που)
οἷος (τέτοιος που)	

2. *Κῦρος ἔχων **οὓς εἴρηκα** ὡρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων. Οὐδέποτε τὴν μητέρα οὔτ' εἶπα οὔτ' ἐποίησα οὐδέν, **ἐφ' ᾧ ᾐσχύνθη**.* [με εμπρόθετη αναφορική αντωνυμία]
3. **β)** Με **αναφορικά επιρρήματα**:

ὅσον / ὅσῳ (όσο)	***οἷον / οἷα*** (όπως, όπως ακριβώς)
οὗ / ὅπου / ἔνθα / ὅποι (όπου)	***ὡς / ὅπως*** (όπως)
ᾗ / ὅπῃ (όπου, όπως)	***ὥσπερ / ἥπερ / καθάπερ*** (όπως ακριβώς)

ἔνθεν / ὅθεν / ὁπόθεν (απ' όπου)

4. *Ἐκκλησίαν ἐποίησαν,* ***ἔνθα*** *δὴ ὁ Θρασύβουλος* ***ἔλεξεν***.

➢ Τα ***ὅς, οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὁπόθεν, ἔνθα, ἔνθεν*** έχουν δεικτική σημασία και εισάγουν **κύρια πρόταση**, όταν αναφέρονται στα προηγούμενα, βρίσκονται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και δεν ακολουθεί άλλη κύρια πρόταση[21]:

Ὧν *εἷς ἐγώ, ταύτην ἐμαυτῷ ῥᾳστώνην ἐξηῦρον*. (Απ' αυτούς ένας εγώ, αυτό βρήκα ως ανακούφιση για τον εαυτό μου.)
Παρῄνει μεθορμίσαι εἰς Σηστόν· ***οὗ*** *ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη*. (Τους προέτρεπε να προσορμιστούν στη Σηστό· εκεί αν βρίσκεστε, θα ναυμαχήσετε, είπε.)

Οι δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις διακρίνονται σε: α) **ονοματικές** και β) **επιρρηματικές**.

Αναφορικές ονοματικές ονομάζονται οι δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις που χρησιμοποιούνται στον λόγο ως ονόματα:
Οὐ καλά γ᾽ ἦν ***ἃ ἔπραξα***. (αυτά που έπραξα / οι πράξεις μου)
Ν.Ε.: ***Όποιος ξέρει*** *ας απαντήσει*.

1. Εισαγωγή

Οι αναφορικές ονοματικές προτάσεις εισάγονται με **αναφορικές αντωνυμίες**:
Ἀκούετε τοῦ νόμου τῆς φιλανθρωπίας ***ὅς*** *οὐδὲ τοὺς δούλους ὑβρίζεσθαι* ***ἀξιοῖ***.
Ἐβουλόμην ἰσχύειν τοὺς νόμους ***οὓς ἐνομοθέτησεν*** *ὁ Σόλων*.

➢ Μερικές φορές η αναφορική αντωνυμία δε βρίσκεται σε πτώση αιτιατική, όπως απαιτεί η σύνταξη του ρήματος της αναφορικής πρότασης, αλλά σε γενική ή δοτική, επειδή έλκεται από την πτώση (γενική ή δοτική) της λέξης την οποία προσδιορίζει. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **έλξη του αναφορικού**[22].
Ἐμέμνητο τῶν συμφορῶν ***ὧν*** *ἔπαθεν*. [αντί: *τῶν συμφορῶν* ***ἃς*** *ἔπαθεν*]

2. Εκφορά

Οι αναφορικές ονοματικές προτάσεις εκφέρονται, ανάλογα με τη σημασία τους και τον χρόνο του ρήματος εξάρτησης (αρκτικό ή ιστορικό):

1. **α)** Όταν είναι προτάσεις **κρίσης** (άρνηση ***οὐ***), με οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική και ευκτική του πλάγιου λόγου (ύστερα από ρήμα εξάρτησης ιστορικού χρόνου).

2. **β)** Όταν είναι προτάσεις **επιθυμίας** (άρνηση ***μή***), με υποτακτική, ευχετική ευκτική, προστακτική και ευκτική του πλάγιου λόγου (ύστερα από ρήμα εξάρτησης ιστορικού χρόνου).

3. Συντακτικός ρόλος

Οι αναφορικές ονοματικές προτάσεις χρησιμοποιούνται στον λόγο, όπως και στη Ν.Ε., κυρίως ως:

1. **α) Υποκείμενα** (Υ):
   Ὅστις ζῆν ἐπιθυμεῖ, *πειράσθω νικᾶν*. [Υ στα *πειράσθω* και *νικᾶν*]
2. **β) Αντικείμενα** (Α):
   Ὃ σὺ μισεῖς, *μὴ ποιήσῃς*. [Α στο *μὴ ποιήσῃς*]
3. **γ) Κατηγορούμενα** (Κ):
   Οὗτός ἐστιν ***ὃς ψεύδεται***. [αντί *ὁ ψεύστης*: Κ στο *οὗτος*]
4. **δ) Ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί** (παραθέσεις, επεξηγήσεις, επιθετικοί προσδιορισμοί):

   Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης, ***ὃς καὶ Φαρναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὤν***. [παράθεση στο *Ἀπολλοφάνης*]
   Ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὅ,τι σοι δοκεῖ. [επεξήγηση στο *γνώμην*]
   Τόδ' ἐστὶ τὸ στρατόπεδον ***ὃ κατεκαύθη*** *ὑπὸ τῶν Συρακοσίων*. [*τὸ στρατόπεδον* ***τὸ κατακαυθέν*** επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη *τὸ στρατόπεδον*]

5. **ε) Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί** σε μια από τις πλάγιες πτώσεις: *Βούλομαι λαβεῖν τι* ***ὧν ἔχεις***. [γενική διαιρετική]

Αναφορικές επιρρηματικές ονομάζονται οι δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις που αναφέρονται σε όρο της πρότασης εξάρτησης, ο οποίος υπάρχει ή εννοείται, αλλά συγχρόνως εκφράζουν και κάποια επιρρηματική σχέση.
Ν.Ε.: *Πηγαίνει* ***όπου τον καλούν***. [*εκεί όπου*]

1. Εισαγωγή

Οι αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις εισάγονται με τα αναφορικά επιρρήματα ***οὗ***, ***ᾗ***, ***οἷ***, ***ὅθεν***, ***ἔνθεν***, ***ὅπου***, ***ὅποι***, ***ὅπῃ*** (βλ. και § 194 για την εισαγωγή με αναφορικές αντωνυμίες αναφορικών προτάσεων που έχουν επιρρηματική σημασία).

2. Εκφορά

Οι αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις εκφέρονται όπως και οι αναφορικές ονοματικές.

3. Συντακτικός ρόλος

Οι αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις χρησιμοποιούνται στον λόγο ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί τόπου** ή **τρόπου**:
*Καταλαμβάνει τὰ κύκλῳ ὄρη τοῦ πεδίου, **ὅθεν** οἱ ξὺν Φιλώτα ἐπισιτιεῖσθαι **ἔμελλον**.*
*Σῴζεσθε **ὅπῃ δυνατόν ἐστι**.* (όπως, με όποιον τρόπο)

Από τις αναφορικές προτάσεις πολλές:

Α. Εκφράζουν τις επιρρηματικές σχέσεις της αιτίας, του σκοπού, του αποτελέσματος και της υπόθεσης. Έτσι διακρίνονται σε:

1. **Αναφορικές αιτιολογικές**· εξαρτώνται κυρίως από ρήματα ψυχικού πάθους, εισάγονται συνήθως με τις αναφορικές αντωνυμίες ***ὅς, ὅστις, ὅσος, οἷος***, εκφέρονται όπως οι αιτιολογικές προτάσεις και χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αιτίας:
*Τὴν μητέρα ἐμακάριζον, **οἵων τέκνων ἔτυχεν**.* [*ὅτι τοιούτων τέκνων ἔτυχεν*]
2. **Αναφορικές τελικές**· εξαρτώνται κυρίως από ρήματα κίνησης ή σκόπιμης ενέργειας, εισάγονται συνήθως με τις αναφορικές αντωνυμίες ***ὅς, ὅστις***, εκφέρονται με οριστική μέλλοντα και χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του σκοπού:
*Μάρτυρας πεπόρισται, **οἳ μαρτυρήσουσιν αὐτῷ**.* [*ἵνα οὗτοι μαρτυρήσωσιν αὐτῷ*]
3. **Αναφορικές συμπερασματικές**· εισάγονται συνήθως με τις αναφορικές αντωνυμίες ***ὅς, ὅστις, ὅσος, οἷος***, εκφέρονται όπως οι συμπερασματικές προτάσεις και χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του αποτελέσματος. Συνήθως των προτάσεων αυτών προηγούνται οι λέξεις *οὕτω(ς), τοιοῦτος, τοσοῦτος, τηλικοῦτος*:
*Οὐδεὶς ἦν οὕτω φαῦλος, **ὃς οὐκ ἂν ἔπραττε ταῦτα**.* [*ὥστε οὗτος οὐκ ἂν ἔπραττε ταῦτα*]
4. **Αναφορικές υποθετικές**· εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες και αναφορικά επιρρήματα, εκφέρονται όπως οι υποθετικές προτάσεις και σχηματίζουν με την κύρια πρόταση υποθετικούς λόγους όλων των ειδών:
*Οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, **ἃ μὴ ἠπιστάμεθα**.* [*εἴ τινα μὴ ἠπιστάμεθα*: το αντίθετο του πραγματικού]
*Οἱ τύραννοι ἀποκτείνυασι **ὃν ἂν βούλωνται**.* [*ἐάν τινα βούλωνται*: αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον]
Ν.Ε.: Υπάρχουν και οι **αναφορικές εναντιωματικές / παραχωρητικές**:
***Ὅσο κι αν προσπαθώ**, δεν τα καταφέρνω.*

Β. Δηλώνουν *σύγκριση* ή *παρομοίωση* και ονομάζονται **αναφορικές παραβολικές** ή **παρομοιαστικές προτάσεις**. Πιο συγκεκριμένα, εκφράζουν **ποσό** (ηλικία, μέτρο, βαθμό), **ποιόν** (ιδιότητα), **τρόπο**, και είναι συχνά ελλειπτικές ως προς το ρήμα:

***Ὅπως γιγνώσκετε**, οὕτω καὶ ποιεῖτε.*
Ν.Ε.: *Κοιτούσε **σαν να ζήταγε βοήθεια**.*

1. Εισαγωγή

Οι αναφορικές παραβολικές ή παρομοιαστικές προτάσεις εισάγονται:

1. **α)** Όταν εκφράζουν **ποσό**, με τις αναφορικές αντωνυμίες ***ὅσος**, **ὁπόσος**, **ἡλίκος**, **ὁπηλίκος*** και τα αναφορικά επιρρήματα ***ὅσον**, **ὅσῳ***:
   *Αἴτιον ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον **ὅσον ἡ ἀχρηματία*** [*αἴτιον ἦν*].
2. **β)** Όταν εκφράζουν **ποιόν**, με τις αναφορικές αντωνυμίες ***οἷος**, **ὁποῖος***:
   *Συμβαίνει τοιοῦτον, **οἷον καὶ τὰ νῦν*** [*συμβαίνει*].
3. **γ)** Όταν εκφράζουν **τρόπο**, με τα αναφορικά επιρρήματα ***ὡς**, **ὥσπερ**, **ὅπως**, **καθάπερ**, **ἥπερ**, **ἧ**, **οἷον**, **οἷα***[23]:
   *Τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσιν Σεύθῃ, **ὥσπερ ὑπέσχετο**.*
   Ν.Ε.: Εισάγονται με τα ***καθώς, όπως, σαν να***.

2. Εκφορά

Οι αναφορικές παραβολικές προτάσεις εκφέρονται με:

1. **α) Απλή οριστική**, όταν δηλώνουν το πραγματικό:
   *Ἐμὲ ἠγάπα, **ὥσπερ** καὶ ὑμεῖς τοὺς ὑμετέρους παῖδας **ἀγαπᾶτε**.*
2. **β) Δυνητική οριστική**, **υποτακτική** με ή χωρίς το αοριστολογικό ***ἄν***, **ευκτική** με ή χωρίς το δυνητικό ***ἄν***, όταν δηλώνουν το δυνατόν ή υποτιθέμενο (σπανιότερη εκφορά):

   ***Ὥσπερ** οὖν ἐμοὶ **ἂν ὠργίζεσθε** καὶ **ἠξιοῦτε** δίκην τὴν μεγίστην ἐπιτιθέναι, οὕτως ἀξιῶ ὑμᾶς πονηροὺς αὐτοὺς νομίζειν. Ἐξαρχῆς οὖν ὑμῖν, **ὅπως ἂν δύνωμαι**, διηγήσομαι τὰ πεπραγμένα. Ταῦθ' οὕτως, **ὥσπερ ἂν φήσαιμεν**, ἔχειν συμφέρει.*

3. Συντακτικός ρόλος

Οι αναφορικές παραβολικές προτάσεις χρησιμοποιούνται στον λόγο, όπως και στη Ν.Ε., ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί σύγκρισης – παρομοίωσης**.

---

21. **Αναφορικές αντωνυμίες** ή **αναφορικά επιρρήματα**+***οὖν, δή, δήποτε*** και εκφράσεις όπως ***ἔστιν ὃς / ἔστιν ὅστις*** (κάποιος), ***οὐκ/ οὐδεὶς ἔστιν ὅστις*** (κανένας), ***οὐκ/ οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐ*** (καθένας), ***ἔστιν οὗ*** (κάπου), ***οἷός (τ') εἰμὶ*** + **απαρέμφατο** (είμαι ικανός να), ***οἷόν τ' ἐστὶ*** + **απαρέμφατο** (είναι δυνατόν να) κ.ά. δεν εισάγουν αναφορική πρόταση:

● *Κἀγὼ* ***οὐδ' ὁτιοῦν*** *ἀντέλεγον τούτοις*. (τίποτα) ● ***Οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐκ*** *ἂν ἔδωκεν τρία τάλαντα*. ● *Τὰ μὲν ὄρη* ***οἷόν τ' ἐστὶ*** *καὶ ἰχνεύειν*. [*ἰχνεύω*: ἰχνηλατώ]

22. Ομοίως μπορεί να έλκεται ο προσδιοριζόμενος όρος από την πτώση της αναφορικής αντωνυμίας (**αντίστροφη έλξη** ή **ανθέλξη**): ***Τὴν οὐσίαν ἣν*** *κατέλιπε τῷ υἱεῖ οὐ πλείονος ἀξία ἐστὶν ἢ τεττάρων καὶ δέκα ταλάντων*. [αντί: ***ἡ οὐσία*** *ἣν κατέλιπε*]
23. Οι εισαγωγικές λέξεις των αναφορικών παραβολικών προτάσεων αναφέρονται σε αντίστοιχες δεικτικές αντωνυμίες ή επιρρήματα, που τίθενται στον λόγο ή εννοούνται, σχηματίζοντας **παραβολικά ζεύγη**, όπως τα: ***τοιοῦτος - οἷος, τοιοῦτος - ὁποῖος, τοσοῦτος - ὅσος, τόσον - ὅσον, τοσούτῳ - ὅσῳ, οὕτως - ὡς*** κ.ά.